

עמ"ת (מרכז) 14549-09-24 - נוה חבאני נ' מדינת ישראל

עמ"ת (מרכז) 14549-09-24 - נוה חבאני נ' מדינת ישראל מחוזי מרכז

עמ"ת (מרכז) 14549-09-24

נוה חבאני (עציר)

נגד

מדינת ישראל

בית המשפט המחוזי מרכז-לוד

[19.09.2024]

כבוד השופטת אילה אורן

החלטה

לפניי ערר על החלטת בית משפט השלום בפתח תקווה (כב' השופט גיא אבנן) מיום 3.9.2024 אשר הורה על מעצר העורר עד תום ההליכים המשפטיים נגדו, חלף שחרורו לקהילה טיפולית סגורה לגמילה מסמים - כעתירתו. כתב האישום מושא הערר, הוגש לבית משפט השלום בכפר סבא ביום 19.2.2024, ובו יוחסו לעורר עבירות סחר בסמים מסוכנים מסוג קנבוס בשבע הזדמנויות, בתקופה שבין 24.12.2023 ועד 28.1.2024 בכמויות שנעו בין 10 ל-30 גרם בכל מקרה, בעבור תמורה כספית. כמו כן הואשם העורר בעבירה של החזקת קנבוס שלא לצריכה עצמית, במשקל כולל של 46.13 גרם.

בית המשפט קמא הנכבד עמד בהחלטתו על הסיכון הגבוה הנשקף מהעורר מחמת העבירות שביצע, לכאורה, בשילוב עם נתוניו האישיים: עברו הפלילי המכביד בעבירות דומות וריצוי מאסר למשך 15 חודשים; כתב אישום נוסף התלוי נגדו בגין ריבוי עבירות סחר בקנבוס בדצמבר 2022; התייחסותו הקורבנית למעשיו, ותסקירי שירות המבחן שעמדו על דפוסיו הבעייתיים של העורר.

בנוגע לעתירת ההגנה לשחרור העורר לחלופת מעצר בקהילה טיפולית "רטורנו" (להלן: "הקהילה הטיפולית"), קבע בית המשפט קמא בהחלטתו, כי העורר "עומד בקושי באחד הפרמטרים שנסקרו בפסיקה" [כתנאי לשחרור לחלופה טיפולית, א"א], וכי אין בחלופה בקהילה הטיפולית ליתן מענה למסכנות העורר, ולפיכך הורה על מעצרו עד לתום ההליכים.

ב"כ העורר עוה"ד גיא עין-צבי, טען כי שגה בית המשפט קמא משלא הורה לשחרר את העורר לקהילה הטיפולית. נטען כי לעורר נסיבות אישיות קשות במיוחד בעטיין הוא הידרדר לעבריינות סמים וריצה מאסר קודם. במעצרו הנוכחי, בשונה ממצבו בעבר, מביע העורר מוטיבציה גבוהה להשתלב בטיפול, ומבין היטב את הכרוך בכך. ב"כ העורר טען כי חשוב לנצל הזדמנות זו שיכולה לחלץ את העורר מהתמכרותו לסמים וממעגל הפשיעה. עוד הדגיש הסנגור כי העורר עבר בהצלחה ראיון קבלה בקהילת "רטורנו", שמתאימה לאורח חייו הדתי של העורר, דבר שעשוי לסייע לו בהצלחתו בטיפול.

ב"כ העורר הפנה לבש"פ 8168/17 קרקי נ' מדינת ישראל (4.7.2019), שם מצא בית המשפט לקבל ערר ולהורות על שחרור המבקש לקהילה טיפולית, בהתאם להמלצת שירות המבחן, בהתחשב בציפייה של העורר שהתגבשה במשך כחודשיים בהם נדחו הדיונים לבירור אפשרות שילובו בטיפול. מקל וחומר טען כי כך נכון לנקוט בענייננו, שעה שהליך המעצר נמשך כשבעה חודשים.

ב"כ המשיבה עוה"ד מור שקים, טענה שלא נפלה כל שגגה מאת בית המשפט קמא, ומקומה של עתירת ההגנה להיבחן בשיקולי הענישה, והדגישה כי העורר לא עומד בתנאי הלכת סויסה. לחיזוק טיעוניה הגישה התובעת את גזר דינו האחרון של העורר, והפנתה לסירובו לקבלת טיפול דאז. כמו כן הגישה עותק מכתב אישום הנוסף שהוגש נגד העורר, ובו יוחסו לו 15 אישומים בגין סחר בסמים מסוג קנבוס, באמצעות הטלגרם, בחודש דצמבר 2022, עמדה על הסיכון הגבוה מהעורר כלפי הציבור, וביקשה לדחות את הערר.

דיון והכרעה

אומר כבר, מצאתי לדחות את הערר משלא נפלה כל שגגה בהחלטת בית המשפט קמא הנכבד להורות על מעצרו של העורר עד לתום ההליכים המשפטיים נגדו.

כפי שציין בית המשפט קמא, בבש"פ 1981/11 מדינת ישראל נ' סויסה, פ"ד סד(3) 101 (2011), נקבע כי בקשה לשחרור ממעצר לשם שילוב נאשם בהליך גמילה תיבחן בתיק העיקרי במסגרת השיקולים לעונש. סייג לכך יכול שיתקיים "במקרים חריגים", בהתקיימם של שלושה תנאים מצטברים, או למצער שניים: התנאי הראשון, הנאשם בעיצומו של הליך טיפולי בעת המעצר; התנאי השני, הפרוגנוזה להצלחת הנאשם בטיפול גבוהה, והתנאי השלישי, כי החלופה הטיפולית מספקת מענה הולם למסוכנות הנשקפת ממנו ((בש"פ 6213/20 סוחנוב נ' מדינת ישראל (16.9.2020); בבש"פ 4451/20 מחיסין נ' מדינת ישראל (9.7.2020); בבש"פ 4116/24 סמהדאן נ' מדינת ישראל (23.5.2024)).

אף אני סבורה, כבית המשפט קמא, כי המסוכנות הנשקפת מהעורר לביצוע עבירות דומות - גבוהה. לחובתו עבר פלילי חמור הכולל הרשעה בשבע עבירות סחר בסמים מסוגים שונים בשנת 2020. אז, במעמד הטיעונים לעונש בבית משפט השלום בירושלים, הביע העורר צער וחרטה על מעשיו, הסביר את הרקע האישי הקשה שלו, והתחייב שלא לחזור עליהם. בית המשפט השית גזר דין חלקי, ודחה את הדיון לקבלת תסקיר משלים, במטרה לרתום את העורר להליך טיפולי. חרף זאת, סרב העורר בתוקף להשתלב בטיפול, ולפיכך ביום 11.10.2020 נגזר דינו לעונש מאסר בפועל למשך 15 חודשים.

במקרה דנן, שירות המבחן בתסקיר הראשון מיום 15.4.2024 ציין כי העורר בן 27, רווק שהתגורר בבית סבו וסבתו עובר למעצרו וטיפול בהם. העורר סיים בהצלחה 12 שנות לימוד והוא בעל בגרות מלאה. השתתף במכינה קדם צבאית, אך לא גויס לצה"ל. שירות המבחן תיאר את נסיבות חייו המורכבות עת היה קטין צעיר, ובהמשך בשימוש בסמים מגיל צעיר על רקע נסיבותיו - לא ארחיב על כך מפאת צנעת הפרט. הוא שולב כקטין בקהילה הטיפולית "מלכישוע", אך עזב ביוזמתו, חזר לבית הוריו ושב להשתמש בסמים. במסגרת מאסרו האחרון העורר לא שולב בטיפול, כשדבריו "לא התחבר לאופן הטיפול במסגרת המאסר", ולא רצה להתחייב לטיפול שעשוי להשפיע על המשך מאסרו. עוד נמסר, כי העורר מבין עתה את הצורך ההכרחי לגמילה מסמים, אך ביטא עמדות קורבניות אשר לנסיבות ביצוע העבירות בהן הוא מואשם, וטען שבוצעו בשל התמכרותו לסמים ומצבו הכלכלי הקשה ומשחש שאין לו ברירה. שירות המבחן העריך שקיים סיכון לא מבוטל במצבו של העורר להישנות עבירות דומות, לא בא בהמלצה לחלופת המעצר שהוצעה, והביע התלבטותו בנוגע לאפשרות שחרור לקהילה טיפולית.

בין לבין, לבקשת בית המשפט מיום 16.4.2024 לשלב את העורר בקבוצה טיפולית לגמילה מסמים, מסר שב"ס בהודעתו מיום 21.4.2024 כי פרויקט "צעד ראשון" מלא, והוא הוכנס לרשימת המתנה לבחינת התאמתו. בתסקיר מיום 20.5.24 שב שירות המבחן על עמדתו, לפיה קיים קושי לבוא בהמלצה חד משמעית בשאלת התאמתו של העורר להליך גמילה אינטנסיבי בקהילה טיפולית.

חרף העדר המלצה של שירות המבחן והעדר חלופת מעצר הולמת, נעתר בית המשפט קמא (כב' השופט אריאל סלטו) לדחיית הדיונים מעת לעת לבקשת העורר. תוך כך, נערכה חוות דעת קצרה מטעם ההגנה מאת ד"ר יערה טורן מיום 3.6.2024, בו צוין כי העורר הביע בפניה את רצונו להשתלב בקהילה טיפולית מתאימה למכורים בעלי רקע תורני, ולפיכך בית המשפט כיבד את בקשת ההגנה והורה על בדיקות התאמה לעורר בקהילה הטיפולית "רטורנו".

לאחר מכן שב בית המשפט והפנה את העורר פעם שלישית לשירות המבחן. בתסקיר מיום 1.9.2024 צוין כי בראיון בקהילה הטיפולית, העורר "[...] הביע מוטיבציה מילולית גבוהה שנבעה מחיבור אמיתי לצורך בטיפול, שהטריגר לכך היה ככל הנראה מעצרו הממושך". להערכת גורמי הקהילה העורר גילה מודעות לכך שהוא עושה שימוש בסמים כחלק מצורך בריפוי עצמי ובמטרה לברוח ממצוקותיו, ושילובו בקהילה התואמת את אורח חייו הדתי עשוי לתת מענה לצרכיו ולהגביר את סיכויי ההצלחה של הטיפול. בסופו של דבר שירות המבחן חזר וציין את ספקנותם בתסקירים הקודמים, ולאור התרשמות רכזת הקליטה והעו"ס בקהילה, סבר שיש לאפשר לעורר להוכיח את רצינות כוונותיו הלכה למעשה, ולשלב בקהילת "רטורנו".

עינינו הרואות, כי אף בחלוף כשבעה חודשים מאז מעצרו של העורר, שירות המבחן לא העריך את סיכויי ההצלחה של הטיפול כגבוהים, וציין כי המניע לטיפול הוא ככל הנראה מעצרו הממושך. חרף זאת, המליץ לתת לו הזדמנות להוכיח את עצמו.

בבחינת מכלול הנתונים שהונחו בפני בית המשפט קמא ולפניי, ניכר כי העורר אינו עומד בתנאי מרכזי בהלכת סויסה, משום שסיכויי ההצלחה של הטיפול לא הוערכו כגבוהים. בפועל הרושם הוא כי סיכויי הצלחת הטיפול נמוכים. העורר נעדר ניסיונות גמילה קודמים, למעט ניסיון כושל עת היה קטין ועזב את קהילת מלכישוע על דעת עצמו, ובמאסרו האחרון הוא סרב לטיפול. זאת ועוד, מאז פנה בית המשפט לשב"ס כדי לבחון אפשרות לשילוב העורר בטיפול גמילה בהיותו במעצר - חלפו חודשים מספר, אך העורר לא עשה ניסיון נוסף להשתלב בטיפול זה. על כך מתווספת הערכת שירות המבחן כי המניע של העורר לטיפול הוא הליך המעצר המתמשך. בכך אין די, ויפים לענייננו דברי כב' השופט ד' ברק-ארז, כי אין "ראשית ראיה" להיתלות בה כאינדיקציה לפוטנציאל הצלחה בטיפול (בש"פ 4173/24 סעדי נ' מדינת ישראל (30.5.2024)).

ב"כ העורר ביקש לתת משקל רב למוטיבציה הגבוהה של העורר להשתחרר מהמעצר לקהילה טיפולית לראשונה בחייו, וטען כי עתה הוא בשל ומעוניין בטיפול, בשונה מהיות העורר קטין ואף ביחס למאסרו האחרון, וביקש לתת משקל רב לנסיבותיו האישיות הקשות. ואכן, אין צורך להכביר מילים על חשיבות הליך טיפולי-שיקומי של גמילה מסמים. עם זאת, לא בכדי מקומם הטבעי של שיקולים אלה הוא בשלב גזירת העונש - ולא בכדי שחרור ממעצר לצורך כך הוא חריג המחייב קיומם של תנאים המצדיקים זאת.

אשר להתארכות הדיונים בהליכי המעצר, אף אני סבורה כי אלה נמשכו זמן רב יתר על המידה, במיוחד משעה ששני תסקירים של שירות המבחן לא המליצו על שילוב העורר בטיפול, ולא הוצגה חלופה אחרת כלשהי. בה בעת נדחו הדיונים בתיק העיקרי לבקשת ההגנה למצוי הליכי המעצר. ודוק, לא מצאתי הצדקה מדוע הורה בית המשפט קמא על קיום ראיון קבלה לקהילה הטיפולית בהסתמך על חוות דעת פרטית מטעם ההגנה, אף שלא עמדה בקנה אחד עם תסקירי שירות המבחן - שהוא הגורם האובייקטיבי המוסמך למתן המלצות אלה. כפי שנקבע בפסיקה, כלל אין להעדיף חוות דעת פרטית על המלצת שירות המבחן, שהוא הגורם הרשמי-מקצועי-אובייקטיבי המוסמך בהקשר זה, ואין בחוות דעת פרטית לבסס סטייה מן הכלל שהליכי טיפול ושיקום יידונו במסגרת העונש (בש"פ 2096/24 מדינת ישראל נ' פלוני (14.3.2024); בש"פ 4922/22 פלוני נ' מדינת ישראל (7.8.2022); בש"פ 2076/19 מדינת ישראל נ' אבו רקייק (20.3.2019)).

נתתי דעתי לכך, שדחיית הדיונים מפעם לפעם במשך חודשים ודאי יצרה צפייה בלבו של העורר כי עתירתו לשחרור לקהילה טיפולית תתקבל. וגם אם מוטב היה שלא להאריך בדחיית הדיונים, כפי שהעיר המותב בית המשפט קמא בהחלטתו למעצר עד תום ההליכים, הדבר אינו רובץ לפתחו של העורר. לא פעם יכול שיהא בכך שיקול המטה את הכף לשחרור, כפי שטען בצדק ב"כ העורר. דא עקא, משעה שהפרוגנוזה להצלחת הטיפול איננה גבוהה כלל ולא מניחה את הדעת, לא מתמלאים התנאים לשחרור העורר לקהילה טיפולית עתה.

אין פרוש הדבר כי דלת הטיפול והשיקום נסגרה בפני העורר. אדרבא, היא יכולה להיפתח לרווחה בתיק העיקרי בשיקולי הענישה. משעה שנמסר שפניו של העורר לניהול הוכחות, מוטב שישקול פניה נוספת לשב"ס בבקשה להשתלב בטיפול ראשוני במעצר, וכך יוכיח את רצינותו ומסוגלותו להשתלב בקהילה טיפולית בהמשך. מכל הטעמים האלה מצאתי לדחות את הערר.

ניתנה היום, ט"ז אלול תשפ"ד, 19 ספטמבר 2024, בנוכחות העורר שהובא על ידי שב"ס לדיון בהיוועדות חזותית, ובא-כוחו עוה"ד גיא עין-צבי, ב"כ המשיבה עוה"ד מור שקים.